

RANTASALMEN KUNNAN VUODEN 2024 TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITELMAN 2024 – 2026 LAADINTAOHJEET

Huomioitavaa talousarviovuodelle 2024

Kunnanhallitus on päättänyt talousarvioraamin vuodelle 2024.

Talousarvio 2024 tehdään nettositovana, samalla periaatteella kuten talousarvio 2023 oli tehty.

Talousarvion laadinnassa tulee huomioida kuntalaisten osallistaminen.

Tavoitteiden tulee olla johdettu ja tukea sen toteuttamista kuntastrategiasta.

Aikataulu:

Elo – syyskuu

- Toimialat käyvät talousarvioneuvottelut Järvi-Saimaan Palvelut Oy:n kanssa ja laativat talousarvioesityksen syyskuun loppuun mennessä. **JSP:n tulee tuottaa tarvittavat luvut syyskuun puoleen väliin mennessä toimialojen käyttöön.**
- investointien määräraha- ja tuloarvioesitykset tavoitteineen ja perusteluineen tule esittää syyskuun puoliväliin mennessä
- TA 2024-tiedot talousarvio-ohjelmaan tulee olla vietyinä syyskuun loppuun mennessä

Lokakuu

- TA 2024 luonnos valmiina, johtoryhmän käsittely
- lautakuntien käsittelyt
- valtuustoseminaari talousarvioesityksistä (mm. veroprosentit, investoinnit)

Marraskuu

- veroprosenttien käsittely valtuustossa
- kunnanhallituksen käsittely

Joulukuu

- valtuuston käsittely

Talousarvion laadinnan perusteita

Talousarvio ja –suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Talousarvioesitysten tulee pohjautua voimassa olevaan kuntastrategiaan. Toimialakohtaiset toiminnan kuvaukset / palvelusuunnitelmat esitetään koottuna toimialan käyttötalousosan alussa ja tarkemmin kunkin sitovan tason käyttötalousosan alussa. Yleisperusteluissa asetetaan myös konsernijohtoa ja tytäryhteisöedustajia koskevat tavoitteet. Hyväksyttävä talousarvio noudattaa 1.1.2024 mukaista organisaatiota.

Taloussuunnitelmavuodet 2024 - 2026

Taloussuunnitelma käsittää vuodet 2024 - 2026. Taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi (TA2024) on laissa erikseen mainittu talousarvio, jonka sitovuus on oikeudellisesti vahvempi kuin taloussuunnitelman 2025 – 2026. Taloussuunnitelmavuosien 2025 - 2026 määrärahat esitetään talousarviossa tuloslaskelma-, rahoituslaskelma- ja investointiosissa huomioiden merkittävät toiminnalliset muutokset perusteluineen sekä kustannustason muutokset. Taloussuunnitelma on kunnan viranomaisia ja viranhaltijoita toiminnallisesti velvoittava asiakirja.

Menot

Palkkamenojen osalta varaudutaan elokuun 2023 palkkasummaan korotettuna 2,75 %:lla.

Palkkaperusteinen eläkemaksu on vuonna 2024 esityksen mukaan KuEL 24,44 % ja VaEL 24,84 %, josta työnantajan osuus 16,84 % (KuEL) tilille 4100 tai 16,65 % (VaEL) tilille 4110. Kevan valtuuskunta hyväksyy asian lopullisesti joulukuussa 2023.

Työnantajan muihin sosiaaliturvamaksuihin (= sotu, työttömyysvakuutusmaksu, tapaturmavakuutus, taloudellinen tuki) varataan **3,1 %** palkkasummasta. Varaus tehdään tilikohtaan **4150**.

Tulot

Asiakasmaksutulojen tulee perustua voimassa oleviin taksoihin. Taksat tulee tarkistaa ja saattaa ajan tasalle kaikkien toimialojen osalta.

Käyttötalousosa

Käyttötalousosassa asetetaan palvelutavoitteet ja budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat menot ja tulot.

Käyttötalousosa jakautuu toimialoihin (taloudenhallintajärjestelmässä osastotaso 02), jotka on määritelty hallintosäännöissä. Toimiala jakaantuu tulosalueisiin (osastotaso 03) ja ne voivat jakaantua edelleen toimintayksiköihin (osastotasot 04-06). Toimintayksikkö voi jakaantua toiminnasta riippuen toimipisteisiin (kustannuspaikka). **Valtuustoon nähden sitova taso on kunnassa osastotasolla 03-06 ja vesihuollossa osastotasolla 02.**

Talousarviokirjassa esitetään käyttötalousosassa sitovalla tasolla toiminnankuvaus / palvelusuunnitelma, vastuuhenkilö, toiminnalliset sitovat tavoitteet sekä sitovat määrärahat (**nettositovuus**) sekä tarvittaessa perustelut ja tunnusluvut.

Toiminnan kuvaus / palvelusuunnitelma

Toimialakohtainen lyhyt kuvaus keskeisistä toiminnoista.

Vastuuhenkilö (tilivelvollinen)

Sitovuustasoisitain ilmoitetaan henkilö, joka vastaa sitovuustason toiminnasta ja taloudesta (sis. mm. talouden seurannan, talousarvion noudattamisesta vastaamisen sekä raportoinnista lautakunnalle, kunnanhallitukselle ja -valtuustolle).

Toiminnalliset sitovat tavoitteet

Tavoitteiden tulee olla johdettu ja tukea sen toteuttamista kuntastrategiasta. Toiminnallisia sitovia tavoitteita asetetaan 1 - 5 kappaletta. Tavoitteen tulee olla niin täsmällinen, että sen saavuttaminen voidaan todeta.

Päämäärätyyppisissä tavoitteissa eteneminen päämäärän suuntaan on kyettävä toteamaan. Tavoitteen tulee olla yksinkertainen ja sellainen että se ymmärretään oikein. Tavoitteen tulee kattaa toiminta riittävällä tavalla eikä kohdistua vain osaan toimialasta. Tuloksilla ja määrärahalla tulee olla yhteys. Tavoitteen tulee olla saavutettavissa käytössä olevilla resursseilla. Toimialan on itse kyettävä vaikuttamaan tavoitteen saavuttamiseen.

Tunnusluvut

Olellisesti toimintaa kuvaavia tunnuslukuja ilmoitetaan korkeintaan kolme siten, että esitetään arvio talousarvio vuodesta sekä neljä aikaisempaa vuotta (vuodet 2020 – 2024).

Perustelut

Perusteluissa tulee esittää toiminnan yhteys kuntastrategiaan. Talousarvioon sisällytetään olennainen päättäjille kerrottava informaatio. Tarvittaessa lyhyt selittävä teksti, josta ilmenevät oleelliset toiminnan muutokset, jotka selittävät talouden lukuja. (esim. työntekijämäärän muutos, tuotantotavan muutos, palvelujen ostojen lisääntyminen/ vähentyminen)

Investointiosa

Investoinneissa tulee tarkastella viiden (5) vuoden aikajaksoa (vuodet 2024 – 2028).

Investointien **alaraja** on **10.000 euroa**. Mikäli tilivuoden aikana hanke jää alle em. rajan, tulee huolehtia talousarviomuutoksesta määrärahojen siirtämiseksi käyttötalousosaan samoin kuin toteutuneen käytön oikaisusta. Tulee myös huomioida, että tätäkin suuremmat yksittäiset kunnossapitotyöt kuuluvat käyttötalouteen. Vain peruskorjaukset ja uuden rakentaminen ovat investointiosaan kuuluvia. (Kunnossapito = korjaaminen alkuperäiseen kuntoon; Peruskorjaus = korjaaminen olennaisesti alkuperäistä parempaan kuntoon).

Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Investoinneille asetetaan myös tavoitteet ja perustelut. Hankekohtaisissa tavoitemäärittelyksissä selvitetään, onko kyse, uudis-, laajennus- vai korvausinvestoinnista. Talousarvion valmistelussa tulee huomioida, mihin hankeryhmään/poistoryhmään investointi kuuluu. Eri hankeryhmiä ei saa yhdistää, koska hankkeilla on eri poisto-aika ja poistotapa. Investointiosa jakaantuu toimialoittain hankeryhmiin ja edelleen hankkeisiin. **Hankeryhmätaso** on valtuustoon nähden sitova.

Talousarvion tekninen tekeminen

Talousarvioita varten toimitetaan exel –taulukko, jossa on kunnanhallituksen päättämä talouden raami. Määrärahat ja tuloarviot arvioidaan toteutuman ja kuluvaan vuodesta talousarvion pohjalta huomioiden mahdollisesti tulevat toiminnan muutokset. Talousarvio-ohjelmaan syötetään kustannuspaikka- ja tilitasolla (käyttösuunnitelmataso) **talousarviosummat euron tarkkuudella**.

Yksiköille ilmoitettuja summia sisäisistä eristä (yleiskulut, vesimaksut, sisäiset vuokrat) ja poistojen summia ei saa muuttaa, vaan ne varataan ilmoitetun mukaisesti, koska ko. erien tulee täsmätä myös talousarviossa (sisäiset menot ja tulot oltava saman suuruiset).

Palkat ja henkilöstösivukulut lasketaan edellä annettujen ohjeiden mukaisesti. Palkkahallinto tuottaa 8.9.2023 mennessä yksiköittäin ja henkilöittäin palkkamäärärahoja varten laskelmat käyttäen pohjana elokuun 2023 palkkatasoa korotettuna 2,5 %.

Talousarvion määrärahat ja tuloarviot syötetään exel –taulukkoon **syyskuun loppuun mennessä**.

Liitteenä; kuntastrategia